

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра захисту рослин ім. А.К. Мішньова

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
БІОБЕЗПЕКА У ЗАХИСТІ І КАРАНТИНІ РОСЛИН
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми

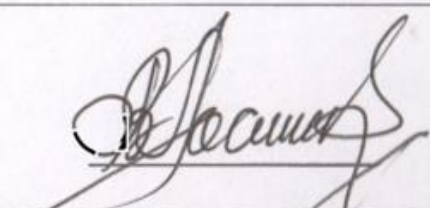
ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН

за спеціальністю 202 «Захист і карантин рослин»
(шифр, назва)

на другому рівні вищої освіти (бакалаврський)

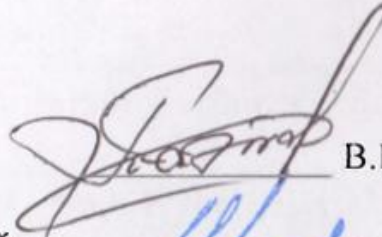
Суми - 2021

Розробник: А.О. Бурдуланюк, к.с.-г.н., доцент кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова	протокол від 21 червня 2021 р. № 27
	Завідувач кафедри В.А. Власенко

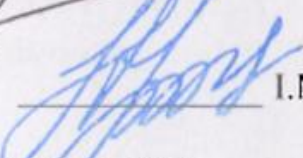
Погоджено:

Гарант освітньої програми

В.І. Татарінова

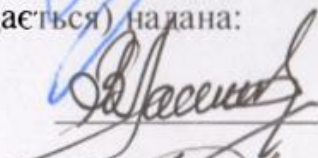
Декан факультету агротехнологій та природокористування

І.М. Коваленко

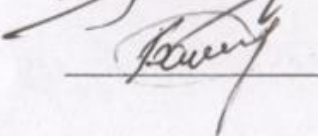
Рецензія на робочу програму (додається) надана:

член проєктної групи

В.А. Власенко

представник групи забезпечення

О.М. Бакуменко

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

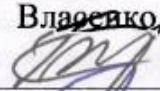
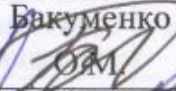

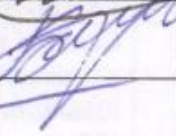
А.Таран (А.Таранчик)

(підпис)

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 30.08. 2021 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми
2022-2023 к.р.	Додаток 1	06.06.2022 №20	Владенко В.А. 	Бакуменко
2023-2024	Додаток 2	05.06.2023 №20		

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	ОК 6 Біобезпека у захисті і карантині рослин							
2.	Факультет/кафедра	Агротехнологій та природокористування / Захисту рослин ім. А.К. Мішньова							
3.	Статус ОК	Обов'язковий							
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК	Захист і карантин рослин / 202 – Захист і карантин рослин							
5.	ОК може бути запропонований для (для вибіркових ОК)	-							
6.	Рівень НРК	7 рівень							
7.	Семестр та тривалість вивчення	3 семестр, 15 тижнів ЗР 2101-1м							
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5,0							
9.	Вид контролю	іспит							
10.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття)					Самостійна робота		
		Лекційні		Практичні		Лабораторні			
		денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.	денна	заоч.
		20	-	30	-	-	-	100	-
11.	Мова навчання	Українська							
12.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Бурдуланюк Алла Олександрівна							
11.1	Контактна інформація	Доцент кафедри захисту рослин ім. А.К. Мішньова кабінет 23 корпусу кафедри захисту рослин ел. адреса: burdalla@ukr.net Профайл викладача - http://surl.li/zekw Консультації: очна - щопонеділка 13 ⁰⁰ -14 ⁰⁰ ; онлайн через Viber - понеділок-п'ятниця з 12.15 до 13.00							
13.	Загальний опис освітнього компонента	Біологічна безпека – стан середовища життєдіяльності людини, при якому відсутній негативний вплив його чинників (біологічних, хімічних, фізичних) на біологічну структуру і функцію людської особи в теперішньому і майбутніх							

		<p>поколіннях, а також відсутній незворотний негативний вплив на біологічні об'єкти природного середовища (біосферу) та сільськогосподарські рослини і тварини.</p> <p>Біологічна безпека передбачає оптимальні умови життєдіяльності, що виключають шкідливий вплив біологічних патогенних агентів на здоров'я населення.;</p> <p>Дисципліна «Біобезпека у захисті і карантині рослин» вивчає державну цільову програму «Біобезпека та біологічний захист»; класифікацію пестицидів; вплив отрутохімкатів на навколишнє середовище; поведження, шляхи міграції та перетворення пестицидів; вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються; методи визначення вмісту отрутохімкатів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції; засоби індивідуального захисту та першу допомога при отруєнні пестицидами; особливості роботи і правила техніки безпеки при зберіганні, відпуску та транспортуванні пестицидів; особливості роботи з пестицидами в теплицях, при знезаражуванні обладнання, тари, спецодягу; правила техніки безпеки при роботі з с.-г. машинами для протруєння насінневого матеріалу та обприскування.</p>
14.	<p>Мета освітнього компонента</p>	<p>Метою вивчення навчальної дисципліни є формування компетентностей у здобувачів вищої освіти системи знань щодо властивостей пестицидів, які використовуються в агрономії, вплив їх на людей, ссавців, комах, кліщів, нематод, гриби, бактерії, віруси, мікоплазмові організми, рослини, агробіоценози та навколишнє середовище в цілому.</p> <p>Завдання: забезпечення належного рівня захисту населення та навколишнього середовища від небезпечних біологічних агентів різного походження, а також запобігання проявам біотероризму шляхом створення та ефективного функціонування біологічної безпеки та біологічного захисту.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p>Знати: завдання, мету та значення дисципліни «Біобезпека у захисті рослин»; державну цільову програму «Біобезпека та біологічний захист»; класифікацію пестицидів; вплив отрутохімкатів на навколишнє середовище; поведження, шляхи міграції та перетворення пестицидів; вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються; екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів; методи визначення вмісту отрутохімкатів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції; засоби індивідуального захисту та першу допомога при отруєнні пестицидами; особливості роботи і правила техніки безпеки при зберіганні, відпуску та транспортуванні пестицидів; особливості роботи з пестицидами в теплицях, при знезаражуванні обладнання, тари, спецодягу; правила техніки безпеки при роботі з с.-г. машинами для протруєння насінневого матеріалу та обприскування; правила техніки безпеки при фумігації приміщень та виготовленні отруйних принад.</p> <p>Вміти: використовувати правила техніки безпеки при роботі з пестицидами та с.-г. машинами при обприскуванні, протруєнні насінневого матеріалу, фумігації приміщень, виготовленні отруйних принад; надавати першу допомогу при отруєнні пестицидами; використовувати методи визначення</p>

		вмісту пестицидів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції; визначати побічну дія пестицидів та ступінь прояву їх впливу на рослини, тварин, навколишнє середовище; визначати поведження пестицидів у повітрі та воді, джерело надходження пестицидів у повітря та воду; визначати ступінь забруднення атмосферного повітря; визначати допустимі залишкові кількості пестицидів.
15.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<p>Пререквізити: Знезараження об'єктів регулювання, Сучасна методологія та організація НД з основами інтелектуальної власності у захисті і карантині рослин.</p> <p>Постреквізити: Виробнича практика, Атестація (виконання і захист Кваліфікаційної роботи та атестаційний іспит).</p>
16.	Політика академічної доброчесності	<p>Академічна доброчесність у СНАУ регулюється низкою нормативних документів, які розміщені на офіційному сайті ЗВО https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/. Ці документи визначають академічну доброчесність та містять вказівки щодо процедури, якої слід дотримуватися, коли учасник освітнього процесу порушив академічну доброчесність.</p> <p>Такі дії, як плагіат, видавання себе за іншу особу, шахрайство, фабрикація, фальсифікація, самоплагіат, обман, необ'єктивне оцінювання вважаються прямим порушенням академічної доброчесності та спричинять суворі покарання:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – винесення догани; – відрахування з університету (ст. 48 Закону України «Про освіту»). <p>Політика курсу</p> <p>Студенту рекомендовано не пропускати заняття, мати відповідний зовнішній вигляд, старанно виконувати завдання, активно брати участь у навчальному процесі. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час за попередньою домовленістю з викладачем. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни. Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності.</p> <p>Здобувачі вищої освіти повинні планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал. Активно працювати під час практичних занять, брати участь в обговорення дискусійних питань та кейсів, повною мірою долучатись до активних форм навчання. Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:</p> <ul style="list-style-type: none"> – не пропускати навчальні заняття, не запізнюватись; – активно брати участь у навчальному процесі; – своєчасно виконувати навчальні завдання; – осмислювати, аналізувати, розуміти навчальний матеріал; – не відволікатися на сторонні справи під час занять; – з повагою ставитись до думки інших здобувачів вищої освіти; – не користуватися гаджетами під час занять без дозволу викладача;

		<p>– приділяти достатню увагу самостійній роботі;</p> <p>– для нарахування додаткових балів та підвищення рейтингу з дисципліни здобувачі вищої освіти можуть брати участь у наукових конференціях, підготувати наукову статтю тощо.</p> <p>Критеріями оцінювання знань за поточний контроль є успішність освоєння знань та набутих навичок на лекціях та практичних заняттях, що включає здатність здобувача вищої освіти засвоювати категорійний апарат, навички узагальненого мислення, логічність та повноту викладання навчального матеріалу, активність роботи на практичних заняттях, рівень знань за результатами опитування, самостійне опрацювання тем у цілому чи окремих питань. Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення освітнього компонента за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового контролів. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.</p> <p>Індивідуальні завдання, письмові роботи, надані з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (15 % від загальної суми балів за конкретне заняття).</p> <p>Інклюзивність навчального процесу для осіб з особливими потребами застосовується з урахуванням їхніх можливостей та потреб (дистанційне навчання в системі Moodle тощо).</p>
17.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1088

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: 20 Аграрні науки та продовольство	Нормативна
	Спеціальність: 202 «Захист і карантин рослин»	
Модулів – 2 Змістових модулів – 2 Загальна кількість годин - 90	Професійне спрямування	Рік підготовки: 2019-2020-й
		Курс 2М
		Семестр 3
		Лекції 20 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента - 3	ОС: магістр	Практичні, семінарські 30 год
		Самостійна робота 40 год.
		Вид контролю: залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить, %: для денної форми навчання – 48,9 / 51,1 (49/51)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: оволодіння студентами теоретичними та практичними знаннями щодо властивостей пестицидів, які використовуються в агрономії, вплив їх на людей, ссавців, комах, кліщів, нематод, гриби, бактерії, віруси, мікоплазмові організми, рослини, агробіоценози та навколишнє середовище в цілому.

Завдання: забезпечення належного рівня захисту населення та навколишнього середовища від небезпечних біологічних агентів різного походження, а також запобігання проявам біотероризму шляхом створення та ефективного функціонування біологічної безпеки та біологічного захисту.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати: завдання, мету та значення дисципліни «Біобезпека у захисті рослин»; державну цільову програму «Біобезпека та біологічний захист» на 2015-2020 рр.; класифікацію пестицидів: за призначенням, характером дії, способом надходження в організм і характером дії; вплив отрутохімікатів на навколишнє середовище; поведіння, шляхи міграції та перетворення пестицидів; вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються; екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів; методи визначення вмісту отрутохімікатів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції; засоби індивідуального захисту та першу допомогу при отруєнні пестицидами; особливості роботи і правила техніки безпеки при зберіганні, відпустку та транспортуванні пестицидів; особливості роботи з пестицидами в теплицях, при знезаражуванні обладнання, тари, спецодягу; правила техніки безпеки при роботі з с.-г. машинами для протруєння насіннєвого матеріалу та обприскування; правила техніки безпеки при фумігації приміщень та виготовленні отруйних принад.

вміти: використовувати правила техніки безпеки при роботі з пестицидами та с.-г. машинами при обприскуванні, протруєнні насіннєвого матеріалу, фумігації приміщень, виготовленні отруйних принад; надавати першу допомогу при отруєнні пестицидами; використовувати методи визначення вмісту пестицидів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції; визначати побічну дію пестицидів та ступінь прояву їх впливу на рослини, тварин, навколишнє середовище; визначати поведінку пестицидів у повітрі та воді, джерело надходження пестицидів у повітря та воду; визначати ступінь забруднення атмосферного повітря; визначати допустимі залишкові кількості пестицидів.

3. Програма навчальної дисципліни затверджена методичною радою СНАУ (протокол № 11 від 1 липня 2016 р.)

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕСТИЦИДІВ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.

Змістовий модуль 1. Пестициди в сільськогосподарському виробництві, класифікація, вплив на середовище, поведінка у повітрі й воді, моніторинг.

Тема 1. Вступ.

Сутність терміну «Біобезпека». Державна цільова програма «Біобезпека та біологічний захист» на 2015-2020 рр. Біобезпека, як одна з найважливіших складових національної безпеки нашої країни. Пріоритети державної політики у сфері біобезпеки та біологічного захисту. Аналіз причин виникнення проблеми та обґрунтування необхідності її розв'язання. Шляхи і способи розв'язання проблем пов'язаних з біологічною безпекою та біологічним захистом.

Необхідність захисту рослин від шкідливих організмів. Захист рослин від шкідливих організмів – резерв збільшення виробництва та підвищення якості с.-г. продукції. Втрати рослинницької продукції від шкідливих організмів. Історичний огляд боротьби людей від хвороб, шкідників і небажаної бур'янистості рослинності.

Класифікація пестицидів за цільовим призначенням. Інсектициди. Акарициди. Інсектоакарициди. Молоскіциди. Овіциди. Лявциди. Афіциди. Нематициди. Репеленти. Атрактанти. Родентициди. Вермициди. Фунгіциди. Бактерициди. Вірусциди. Гербіциди. Дефоліанти. Десиканти. Арборициди. Альгіциди. Фуміганти.

Класифікація пестицидів за хімічним складом. Неорганічні сполуки. Рослинного, бактеріального і грибового походження. Органічні сполуки.

Класифікація пестицидів по способу проникнення в організм і за характером дії. Кишкові. Контактні. Фуміганти. Системної дії. Контактної дії.

Гігієнічна класифікація пестицидів. Основні показники. Токсичний ефект. Оральна токсичність. Дermalна. Інгаляційна. Гостра. Хронічна. Алергічні ураження. Кумуляція. Персистентність пестицидів.

Тема 2. Вплив пестицидів на навколишнє середовище.

Характеристика пестицидів, як можливих забруднювачів середовища в порівнянні з іншими хімічними речовинами. Поняття навколишнє середовище. Особливості пестицидів, як можливих забруднювачів середовища в порівнянні з іншими хімічними речовинами. Ксенобіотики. Поллютанти. Екотоксикологія.

Джерела і причини забруднення пестицидами навколишнього середовища. Способи поширення пестицидів у навколишньому середовищі. Фактори, що спричинюють забруднення.

Форми дії пестицидів у біосфері. Локальна дія. Післядія найближча (ландшафтно-регіональна). Післядія віддалена (регіонально-басейнова). Післядія дуже віддалена (глобальна).

Ступені впливу пестицидів на навколишнє середовище. Вплив на біоценоз. Стійкість шкідливих організмів до пестицидів. Побічні впливи пестицидів на навколишнє середовище. Нагромадження і передача по ланцюгах харчування.

Передозування пестицидів. Персистентні пестициди. Використання забруднених обприскувачів, тари, неперевірених сумішей пестицидів або комбіноване їх використання з агрохімікатами. Помилки при виборі пестицидів.

Оцінка стану забруднення навколишнього середовища. Екотоксикологічний моніторинг пестицидів. Критерії хімічного та біологічного моніторингу. Екотоксикологічні моделі.

Тема 3. Поведінка пестицидів у повітрі та воді.

Забруднення пестицидами атмосферного повітря. Вимоги до авіаційного й наземного обприскування. Розсіювання пестицидів. Знесення отрутохімікату та шляхи його мінімізації.

Джерело надходження пестицидів у повітря. Основні джерела потрапляння отрутохімікатів у повітряне середовище.

Ступінь забруднення атмосферного повітря пестицидами. Фактори, які впливають на ступінь забруднення. Дифузія. Фотоліз.

Забруднення пестицидами водою. Шляхи потрапляння отрутохімікатів у водойми. Колообіг пестицидів у воді. Стабільність і здатність накопичуватись.

Поводження пестицидів у воді. Вода, як основний засіб транспорту пестицидів у навколишнє середовище. Зміни отрутохімікатами органолептичних властивостей води.

Вплив пестицидів на мешканців водяних систем. Форми прояву впливу. Організми-фільтратори. Шкала оцінки стабільності пестицидів у воді з урахуванням небезпеки для риб.

Тема 4. Екотоксикологічний моніторинг пестицидів в агроценозах.

Хімічний захист – один із методів управління якістю агроценозів. Важливість раціонального застосування засобів хімізації. Взаємодія людини з довкіллям. Зменшення пестицидного навантаження на навколишнє середовище.

Полярність сполук як характеристика фізико-хімічних та екотоксикологічних властивостей пестицидів. Шляхи надходження пестицидів у продукти харчування. Критерії, що характеризують властивості пестицидів. Полярність. Швидкість детоксикації.

Оцінка ризику застосування пестицидів в агроценозах. Моніторинг пестицидів. Визначення та ідентифікація залишкових кількостей пестицидів. Моделювання динаміки вмісту пестицидів. Пестициди, що підлягають моніторингу у ґрунті. Апроксимоване агроекологічне районування території України.

Змістовий модуль 2. Шляхи накопичення пестицидів у ґрунтах та міграція по рослині.

Тема 5. Поводження пестицидів у ґрунті. Переміщення та розкладання пестицидів у ґрунті. Вплив пестицидів на активність ґрунтової мікрофлори і фауни.

Тема 6. Шляхи міграції пестицидів у рослині. Характеристика пестицидів, як забруднювачів навколишнього середовища. Шляхи міграції пестицидів у рослині.

МОДУЛЬ 2. ВПЛИВ ПЕСТИЦИДІВ НА БІОЦЕНОЗИ, ПТАХІВ, ТЕПЛОКРОВНИХ ТВАРИН, РОСЛИНИ. ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПРИ РОБОТІ З ПЕСТИЦИДАМИ.

Змістовий модуль 3. Характер впливу пестицидів на біоценози, птахів, теплокровних тварин, рослини.

Тема 7. Дія пестицидів на біоценози.

Поняття біоценоз. Його склад. Зооценоз. Фітоценоз. Мікоценоз. Мікроценоз. Видова насиченість біоценозу. Домінування. Домінантні градації. Едифікатори. Асекатори. Ценотипи.

Вплив пестицидів на біоценози. Прямий і не прямий впливи. Систематичне застосування пестицидів. Спалахи розмноження шкідників.

Вплив пестицидів на ентомофагів. Значення ентомофагів у регулюванні чисельності шкідливих комах. Особливості негативного впливу пестицидів на корисних комах. Carabidae. Coccinellidae.

Шляхи збереження корисних комах. Оптимальні терміни проведення обробок. Вибіркові обробки. Крайові обробки. Інсектициди вибіркової дії. Токсична дія на бджіл, заходи її мінімізації.

Тема 8. Вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються.

Вплив пестицидів на птахів. Шляхи та механізми отруєння птахів пестицидами. Найбільш небезпечні для птахів пестициди та симптоми їх впливу.

Вплив пестицидів на теплокровних тварин. Причини отруєння тварин пестицидами. Найбільш небезпечні властивості інсектицидів, які проявляються на тваринах. Захисні реакції у тварин.

Вплив пестицидів на рослини, що захищаються. Стимулююча та фітотоксична дії. Ознаки фітотоксичної дії. Вибірковість дії. Особливості проникнення, пересування і метаболізму пестицидів у рослинах. Показники порівняльної токсичності пестицидів для шкідливих організмів і рослин, що захищаються. Хемотерапевтичний коефіцієнт. Відносна активність. Показник селективності. Індекс селективності.

Тема 9. Оцінка змін структури ентомофауни агробіоценозу при глобальному зменшенні пестицидного тиску.

Трофічна приналежність та вплив пестицидів на її структуру. Зоофаги: облігатні, переважно хижаки. Фітофаги. Сапрофаги.

Трофічна структура агроценозів України. Трофіка у посівах пшениці, ячменю ярого, гороху, кукурудзи, соняшнику, люцерни.

Відновлення біотичного потенціалу агробіоценозу. Зменшення пестицидного навантаження, як основний чинник відновлення біотичного потенціалу агробіоценозу.

Змістовий модуль 4. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів. Наслідки і ризики.

Тема 10. Екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів. Останні тенденції застосування пестицидів у світі. Екологічні ризики застосування пестицидів. Наслідки застосування пестицидів.

Тема 11. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів. Загальні відомості. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів у посівах основних сільськогосподарських культур.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	усього	л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Теоретичні основи застосування пестицидів в сільському господарстві.						
<i>Змістовий модуль 1. Пестициди в сільськогосподарському виробництві, класифікація, вплив на середовище, поведження у повітрі й воді, моніторинг.</i>						

Тема 1. Вступ.	6	2	4	-	-	-
Тема 2. Вплив пестицидів на навколишнє середовище	6	2	4	-	-	-
Тема 3. Поводження пестицидів у повітрі та воді	6	2	4	-	-	-
Тема 4. Екотоксикологічний моніторинг пестицидів в агроценозах.	8	4	4	-	-	-
Усього за змістовий модуль 1	26	10	16	-	-	-
Змістовий модуль 2. Шляхи накопичення пестицидів у ґрунтах та міграція по рослині.						
Тема 5. Поводження пестицидів у ґрунті	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Шляхи міграції пестицидів у рослині	10	-	-	-	-	10
Усього за змістовий модуль 2	20	-	-	-	-	20
Усього за модуль 1	46	20	16			20
Модуль 2. Вплив пестицидів на біоценози, птахів, теплокровних тварин, рослини. Правила техніки безпеки при роботі з пестицидами.						
Змістовий модуль 3. Характер впливу пестицидів на біоценози, птахів, теплокровних тварин, рослини.						
Тема 7. Дія пестицидів на біоценози.	6	2	4	-	-	-
Тема 8. Вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються.	8	4	6	-	-	-
Тема 9. Оцінка змін структури ентомофауни агробіоценозу при глобальному зменшенні пестицидного тиску.	6	4	4	-	-	-

1	2	3	4	5	6	7
<i>Усього за змістовий модуль 3</i>	<i>20</i>	<i>6</i>	<i>14</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Змістовий модуль 4. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів. Наслідки і ризики.						
Тема 10. Екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів.	10	-	-	-	-	10
Тема 11. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів.	10	-	-	-	-	10
<i>Усього за змістовий модуль 4</i>	<i>20</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>20</i>
<i>Усього за модуль 2</i>	<i>44</i>	<i>10</i>	<i>14</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>20</i>
Усього годин за семестр	90	20	30	-	-	40

5. Темі та план лекційних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Вступ. 1. Сутність терміну «Біобезпека». Державна цільова програма «Біобезпека та біологічний захист» на 2015-2020 рр. 2. Необхідність захисту рослин від шкідливих організмів. 3. Класифікація пестицидів за цільовим призначенням. 4. Класифікація пестицидів за хімічним складом. 5. Класифікація пестицидів по способу проникнення в організм і за характером дії. 6. Гігієнічна класифікація пестицидів.	2
2	Тема 2. Вплив пестицидів на навколишнє середовище. 1. Характеристика пестицидів, як можливих забруднювачів середовища в порівнянні з іншими хімічними речовинами. 2. Джерела і причини забруднення пестицидами навколишнього середовища. 3. Форми дії пестицидів у біосфері. 4. Ступені впливу пестицидів на навколишнє середовище. 5. Передозування пестицидів. 6. Оцінка стану забруднення навколишнього середовища.	2
3	Тема 3. Поводження пестицидів у повітрі та воді. 1. Забруднення пестицидами атмосферного повітря. 2. Джерело надходження пестицидів у повітря. 3. Ступінь забруднення атмосферного повітря пестицидами. 4. Забруднення пестицидами водою. 5. Поводження пестицидів у воді. 6. Вплив пестицидів на мешканців водних систем.	2
4	Тема 4. Екотоксикологічний моніторинг пестицидів в агроценозах. 1. Хімічний захист – один із методів управління якістю агроценозів. 2. Полярність сполук як характеристика фізико-хімічних та екотоксикологічних властивостей пестицидів. 3. Оцінка ризику застосування пестицидів в агроценозах.	2
5	Тема 5. Дія пестицидів на біоценози. 1. Поняття біоценозу. Його склад. 2. Вплив пестицидів на біоценози. 3. Вплив пестицидів на ентомофагів. 4. Шляхи збереження корисних комах.	2
6	Тема 6. Вплив пестицидів на птахів, теплокровних тварин та рослин, що захищаються. 1. Вплив пестицидів на птахів. 2. Вплив пестицидів на теплокровних тварин. 3. Вплив пестицидів на рослини, що захищаються.	4
7	Тема 7. Оцінка змін структури ентомофауни агробіоценозу при глобальному зменшенні пестицидного тиску.	4
1	2	3
	1. Трофічна приналежність та вплив пестицидів на її структуру. 2. Трофічна структура агроценозів України. 3. Відновлення біотичного потенціалу агробіоценозу.	
Разом		20

6. Темі практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вивчення державної цільової програми біобезпеки та біологічного захисту на 2015-	2

	2020 рр.	
2	Тема 2. Вплив отруйних речовин на організм та їх перетворення.	2
3	Тема 3. Оцінка впливу гербіцидів на біоценози.	2
4	Тема 4. Вплив застосування інсектицидів для біоценозів.	2
5	Тема 5. Методи визначення вмісту пестицидів у воді, продуктах харчування, кормах та іншій продукції.	2
6	Тема 6. Пестициди, що підлягають моніторингу у ґрунті, їх екотоксикологічні показники (хлорорганічні, фосфорорганічні, синтетичні піретроїди).	2
7	Тема 7. Пестициди, що підлягають моніторингу у ґрунті, їх екотоксикологічні показники (похідні кислот, сим-триазину).	2
8	Тема 8. Здатність території України до самоочищення.	2
9	Тема 9. Інтегровані системи захисту рослин — основа попередження негативного впливу пестицидів на навколишнє середовище.	2
10	Тема 10. Засоби індивідуального захисту та перша допомога при отруєнні пестицидами.	2
11	Тема 11. Особливості роботи і правила техніки безпеки при зберіганні, відпуску та транспортуванні пестицидів.	2
12	Тема 12. Особливості роботи з пестицидами в закритому ґрунті.	2
13	Тема 13. Особливості роботи з пестицидами при знезаражуванні обладнання, тари, спецодягу.	2
14	Тема 14. Правила техніки безпеки при роботі з с.-г. машинами для протруєння насіннєвого матеріалу та обприскування.	2
15	Тема 15. Правила техніки безпеки при фумігації приміщень та виготовленні отруйних принад.	2
Разом		30

7. Самостійна робота

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Поводження пестицидів у ґрунті.	10
2	Тема 2. Шляхи міграції пестицидів у рослині.	10
3	Тема 3. Екологічне обґрунтування застосування пестицидів.	10
4	Тема 4. Екологічні ризики і наслідки застосування пестицидів.	10
Разом		40

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. Словесні: розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція,
- 1.2. Наочні: демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. Практичні: лабораторний метод

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. Аналітичний.
- 2.2. Методи синтезу.

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. Проблемний (проблемно-інформаційний)
- 3.2. Частково-пошуковий (евристичний)

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання проблемних ситуацій, імітаційні методи навчання (побудовані на імітації майбутньої професійної діяльності), використання навчальних та контролюючих тестів)

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - результати виконання та захисту лабораторних робіт;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - написання рефератів;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт;

10. Розподіл балів, які отримують студенти (залік)

Поточне тестування та самостійна робота										С Р С	Разом за модулі та СРС	Ате-ста-ція	Су-ма
Модуль 1 – 35 балів					Модуль 2 – 35 балів								
Змістовий модуль 1 – 24 балів				Змістовий модуль 2 – 11	Змістовий модуль 3 – 21 балів			Змістовий модуль 4 – 14					
T1	T2	T3	T4	T5-T6	T7	T8	T9	T10-T11					
6	6	6	6	11	7	7	7	14	15	85 (70+ 15)	15	100	

11. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Біобезпека у захисті рослин».

13. Рекомендована література

Базова

1. Афанасьев А. И. Практикум по химической защите растений / А. И. Афанасьев, Г. С. Груздев М.: Агропромиздат, 1983. – 150 с.
2. Бахмут О. О. Захист рослин / О. О. Бахмут – Київ: Світ, 2004. – 18 с.
3. Бойчук Ю.Д. Екологія і охорона навколишнього середовища // Ю.Д. Бойчук, Е.М. Соломенко, О.В. Бугай. – Суми: Університетськм книга, – 2005. – 302 с.
4. Бублик Л. І. Теоретичні основи та методи моніторингу пестицидів в агроєкосистемах: автореф. дис...док. с.-г. наук. / Л. І. Бублик. – Київ, 1995. – 44 с.
5. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього середовища. – К.: Знання, 2002. – 203 с.
6. Довідник із захисту рослин / За ред. М. П. Лісового. – К.: Урожай, 1999. – 744с.
7. Вінніченко М.Д. Стан навколишнього середовища в Сумській області у 2004 р. / М. Д. Вінніченко. – Суми.: Еллада, 2005. – 52 с.
8. Ковецький В. М. Екотоксикологічний моніторинг пестицидів / В. М. Ковецький, Л. І. Бублик. – К.: Мін. АПУ, 2002. – С. 37-58.
9. Кулешов А.В., Білик М.О. Фітосанітарний моніторинг і прогноз: Навчальний посібник. – Харків: Еллада, 2008. – 512 с.
10. Навколишнє середовище та його охорона. Посібник / Під ред. Б. Г. Бурдягіна, В. О. Дерев'янка, А. У. Кривульченка. – К.: Вища школа, 1993. – с. 227.
11. Писаренко В.М. Захист рослин. Екологічне обґрунтування системи / В. М. Писаренко, П. М. Писаренко. - Полтава: Камлот, 2000. -187 с.
12. Прогноз фітосанітарного стану агроценозів України та рекомендації щодо захисту рослин у 2015 році. – Київ, 2015. – С. 123–126.
13. Фітофармакологія / За ред. М. Д. Євтушенка, Ф. М. Марютіна. – К.: Вища освіта, 2004. – 432с.

Додаткова

1. Бублик Л. І. Комп'ютерне моделювання екологічно безпечного застосування хімічних засобів захисту рослин / Л. І. Бублик, О. В. Шевчук, Н. В. Федоренко // Аграрний вісник Причорномор'я. – Одеса, 1999. – В. 3 (6). – Ч.1. – С. 39-43.
2. Васильев В.П., Кавецкий В.Н., Бублик Л.И. Интегральная классификация пестицидов по степени опасности и оценка потенциального загрязнения окружающей среды // Агрехимия. – 1989, № 6. – С.97–102.

3. Горбатов В.С. Экологическая оценка пестицидов: источники и формы информации/ В.С. Горбатов, Ю.М. Матвеев, Т.В. Кононова // Агро-XXI, 2008. —№ 1–3. – С.7–9.
4. Довідник по пестицидах / За ред. А. В.Павлова. – К.: Урожай, 1986. – 340 с.
5. Моделювання процесів детоксикації різнополярних пестицидів в агроєкосистемах / Л. І. Бублик, О. В. Шевчук, Л. С. Крук. // Захист і карантин рослин. – К., 2002. Вип. 48. С. 174-180.
6. Охрана окружающей среды при использовании пестицидов / Под ред. В. Г.Васильева. – К.: Урожай, 1983. – 360 с.
7. Радионовская Я.Э. Оценка экологического риска применения пестицидов при защите виноградных насаждений Украины от вредных организмов/ Я.Э. Радионовская // Виноградарство и виноделие. – 2012. – С.36–42.
8. Стратегія і тактика захисту рослин: наукове видання. Том 1. Стратегія / Під ред. В. П. Федоренка. - К. : Альфа-стевія, 2012. - 504 с.

Інформаційні ресурси

1. Законодавство в сфері біобезпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://medterms.com.ua/blog/zakonodavstvo_v_sferi_biobezpeki/2013-11-10-163
2. Біотехнологія, біобезпека і генетична інженерія: до історії питання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/deontologi/classes_stud/uk/stomat/ntn/
3. Карпенко О. О. Оцінка еколого-економічних наслідків від нераціонального використання пестицидів на регіональному рівні/ О. О. Карпенко, М. О .Муравкіна // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>
4. Трансгенні рослини стійкі до шкідників і хвороб. Трансгенні рослини і біобезпека. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://bibliofond.ru/view.aspx?id=650410>

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проєктної групи ОП Захист і карантин рослин

Р.А. Кисілевська

Власенко

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (викладач кафедри захист рослин)

Людмила Татаринкова В.В.

ДОДАТОК 1

Робочу програму перезатверджено на 2022-2023 навчальний рік без змін.

(засідання кафедри захисту рослин від «06» червня 2022 р., протокол № 20).

В.о. завідувачки кафедри
захисту рослин ім. А.К. Мішньова

О.М. Бакуменко